การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วันที่รับบทความ 03/07/2566
วันที่แก้ไขบทความ 27/09/2566
วันที่ตอบรับบทความ 02/10/2566

พรรษพล คำไล้[1],* รัสรินทร์ พัฒนเมธีวิชญ์2 ชัยสิทธิ์ ทับทิมทอง[3]
ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์[4] ฐิตาภัทร์ รัศมี[5] มสารัศม์ ตันติดีเลิศ[6]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 2) จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยเป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research- PAR) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน จำนวน 5 คน และนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบ้านคลองโยง มีจุดแข็งคือ สภาพภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ประชาชนมีความเข้มแข็งทางด้านอาชีพเกษตรกรรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนหลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา อีกทั้งมีหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนซึ่งมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของแหล่งการท่องเที่ยวในหลากหลายมิติ 2) การจัดทำเส้นท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมโดยผูกโยงกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านคลองโยง ซึ่งเป็นการจัดเส้นทางรูปแบบหนึ่งวัน (One Day Trip) เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67) และจากการอภิปรายกลุ่ม

[1*] สาขาวิชาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี
อีเมล: patsaphon@trums.thonburi-u.ac.th

[2] สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ

[3] ภาควิชาพื้นฐานและพลศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

[4] ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[5] วชิราวุธวิทยาลัย

[6] สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นักท่องเที่ยวต่างมีความเห็นตรงกันว่าการบูรณาการทั้ง 3 ศาสตร์ (นันทนาการ ท่องเที่ยวและกีฬา) เข้าด้วยกันนั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างมากและสื่อถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนและให้ขยายผลต่อไปยังพื้นที่อื่นด้วย

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยั่งยืน

The Creation of Community-Based Tourism Routes Based on Participation for Sustainable Development: A Case Study of Bann Klong Yong, Phutthamonthon District, Nakorn Pathom Province

Received	03/07/2023
Revised	27/09/2023
Accepted	02/10/2023

Patsaphon Khamlai[1] , * Rassarin Pattanameteewit[2]
Chaiyasit Tubtimtong[3] Thanarat Songsomboon[4]
Thitaphat Russamee[5] Masarus Tuntideelert [6]

Abstract

The objectives of this research were as follow: 1) to study the potential of community-based tourism routes based on participation for sustainable development, 2) to create community-based tourism routes based on participation for sustainable development, and 3) to study the satisfaction with the routes created. It is participatory action research. The sample were five stakeholders in the community and 20 target tourists which were selected using purposive selection technique. The results of the research showed that: 1) The tourism potential of Bann Klong Yong had several strengths. Firstly, the geographical conditions were highly suitable for agriculture making it an ideal location for cultivation. Secondly, the community members had a strong agricultural background of expertise. Thirdly, the community offered diverse tourism resources, including agricultural, cultural, and sports-based tourism. Additionally, there was active participation from various sectors, including government agencies, academics, educational institutions, and the private sector, in community development. This collaborative effort significantly impacted the multifaceted development potential of tourism in the area. 2) The establishment of

[1*] Tourism Business Management Program, Faculty of Business Administration, Thonburi University
e-mail: patsaphon@trums.thonburi-u.ac.th

[2] Tourism and Hotel, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Tawan-Ok Chakrabongse Bhuvanart Campus

[3] Department of Basic Science and Physical Education, Faculty of Science at Sriracha, Kasertsart University Sriracha

[4] Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

[5] Vajiravudh College

[6] Recreation Tourism and Sports Program, Faculty of Education, Silpakorn University

community-based tourism routes, which was based on active participation, involved linking tourism activities within Bann Klong Yong area. These routes were designed as one-day trip and contributed to creating added value for the community. 3) The results of the satisfaction assessment with the tourism routes indicated an overall high level of satisfaction ($\overline{X}$ = 4.67). Furthermore, from discussions with the group of tourists, it is evident that the integration of all three disciplines (recreation, tourism, and sports) is highly intriguing and signifies sustainable development based on community participation, and suggests the potential for expanding these positive outcomes to other areas as well.

Keywords: community-based tourism; participation; sustainable development

บทนำ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ภายในระยะเวลา 5 ปี ดังนี้ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม” โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในอนาคต จะมุ่งเน้นไปที่การดำเนินการเพื่อพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็ง โดยพัฒนาการท่องเที่ยวไทยสู่การท่องเที่ยวเน้นคุณค่า (High Value Tourism) ให้เกิดสังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยมีตัวอย่างแนวทางการพัฒนา เช่น การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชน โดยเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ส่งเสริมความสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอดทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566, น. 14)

การท่องเที่ยวชุมชน (Community Tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เน้นผลประโยชน์เพื่อชุมชน เป็นความหวังของชุมชนในการสร้างราบได้ กระแสของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางนั้นมีการให้การสนับสนุนมาตั้งแต่ระดับโลก เช่น องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) จนถึงในระดับรากหญ้าหรือชุมชนต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้การท่องเที่ยวที่กำเนิดในชุมชนต้องถูกยอมรับจากชุมชนนั้น ๆ นับถือเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งยังประโยชน์ให้แก่ชุมชนนั้น ๆ (พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์, 2553, น. 1) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะเพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างยั่งยืนยาว และมีการกระจายผลประโยชน์ให้กับชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561, น. 36) การมีส่วนร่วมถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพขององค์กร คือเมื่อบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจะช่วยลดความขัดแย้งและการต่อต้าน ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริงที่จะนำไปสู่การยอมรับและการเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (สุนิดา เพ็งลี และมณฑล สรไกรกิติกูล, 2560, น. 59) เพราะการมีส่วนร่วมเป็นความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น เป็นการมีส่วนร่วมของผู้คนในกระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการในการตัดสินใจในการดำเนินงาน การพัฒนาและร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการด้วย (Cohen & Uphoff, 1981 อ้างถึงใน วชิรญา ตติยนันทกุล, 2562, น. 12)

ตำบลมหาสวัสดิ์ มีสภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขาและป่าไม้ มีคลองธรรมชาติและคลองส่งน้ำไหลผ่านหลายสาย มีผลทำให้เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกทำการเกษตร มีคลองธรรมชาติ จำนวน 2 สาย คือ คลองโยง และคลองขุดมหาสวัสดิ์เชื่อมแม่น้ำท่าจีน แม่น้ำเจ้าพระยา และคลองสาขา จำนวน 12 สาย ได้แก่ คลองควาย คลองโรงเจ คลองปฏิรูป 1 คลองเลียบทางรถไฟ คลองกำนันขาว คลองสุคต คลองปฏิรูป 2 คลองหม่อมเจ้าเฉลิมศรี คลองตาแถม คลองตรงข้ามหมู่บ้านกิตติชัย คลองตาฮ้ง และคลองแยกคลองกำนันขาว ซึ่งคนในชุมชนใช้เป็นเส้นทางสัญจร และใช้เพื่อการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ การทำนา ทำสวน ได้แก่ สวนผลไม้ (มะม่วง มะพร้าว กล้วย มะนาว มะละกอ) สวนผัก สวนกล้วยไม้ นาบัว และไม้ดอกไม้ประดับ บางส่วนประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงปลารองลงมา คือ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 6 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้แก่ ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.2 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์ที่ 3 การดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 3.1 ส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ (องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, 2566, น. 1)

จากความสำคัญที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้ทำการศึกษาการจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคลองโยง ระบบกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการร่วมมือ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองโยง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วิธีการดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้วิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมาแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจึงนำผลการศึกษาไปใช้และเผยแพร่ต่อไป โดยกลุ่มเป้าหมายนั้นอาจจะมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมกับการวิจัยก็ได้ (สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน, 2563, น. 51)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 5 คน ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) ใช้เกณฑ์ของ Spradley (1979 : p. 27) ที่กำหนดไว้ว่า 1) ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความเกี่ยวข้อง หรือมีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสัมภาษณ์โดยตรง 2) ยังปฏิบัติงานหรือดำเนินชีวิตอยู่ในเรื่องนั้น ๆ ไม่ได้เลิก หรือวางมือไปแล้ว 3) มีความสมัครใจ เต็มใจและยินดีให้สัมภาษณ์ตามที่นักวิจัยต้องการ และ 4) ผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องไม่ปฏิบัติงานในแวดวงเดียวกับผู้สัมภาษณ์ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบก้อนหิมะ (Snowball Selection)

นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน จากการสมัครตามข้อมูลประชาสัมพันธ์ และเงื่อนไขการให้บริการของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้ จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research- PAR) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ในรูปแบบการสนทนา (Conversation) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวมรวมข้อมูล จากนั้นจัดทำเป็นเส้นทางการการท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One Day Trip) โดยใช้โปรแกรม Google Map ในการจัดเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว ทดสอบความพึงพอใจเส้นทางท่องเที่ยวโดยการทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน ประเมินความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยมากำหนดแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำราต่าง ๆ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ จากนั้นวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) บ้านคลองโยง ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยคณะผู้วิจัย จากนั้นศึกษาข้อมูลปฐมภูมิโดยการลงสำรวจพื้นที่โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน จากนั้นจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อสร้างการรับรู้และร่วมกันและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม และนำเส้นทางการท่องเที่ยวที่ร่วมกัน

จัดทำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน จากนั้นจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อวัดความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยนำผลที่ได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม รวมทั้งการวิเคราะห์ศึกษาแผนที่ คำนวณระยะทางของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (In-depth interview) ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT Analysis)

1.1.1 จุดแข็ง (Strength)

1) สภาพภูมิประเทศ และคุณภาพดินเหมาะสมแก่การเพาะปลูก จึงเหมาะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สภาพแวดล้อมยังคงอุดมสมบูรณ์ สะอาด เนื่องจากยังไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวประเภทมวลชน (Mass Tourism)

2) ชุมชนมีความเข้มแข็งทางด้านอาชีพ ยังคงประกอบอาชีพดั้งเดิม คือ การเกษตร แสดงถึงความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต มีธุรกิจของภาคเอกชนให้บริการในท้องถิ่น เช่น Salaya SUP Station ซึ่งเป็นศูนย์เล่นกีฬาทางน้ำ และ ร้านคาเฟ่ที่มีชื่อเสียง

3) สถานที่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร เดินทางได้สะดวก ทำเลที่ตั้งมีความปลอดภัย ไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม เพราะมีคลองธรรมชาติและคลองขุด ช่วยในการระบายน้ำ

4) มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตร เช่น ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร สวนกล้วยไม้บ้านนิ-สวนณี

1.1.2 จุดอ่อน (Weakness)

1) ชุมชนยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นระบบและยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2) ขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และขาดการรวบรวมองค์ความรู้ เช่น ประวัติความเป็นมาชุมชน เรื่องเล่าการสื่อความหมายการท่องเที่ยว วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นลายลักษณ์อักษร

3) ขาดการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

4) รูปแบบการท่องเที่ยวยังคงเป็นในรูปแบบเที่ยวเดียว (One Day Trip) เนื่องจากไม่มีสถานที่ให้บริการด้านที่พักหรือโรงแรม

1.1.3 โอกาส (Opportunities)

1) นโยบายในระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2) ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้นักท่องเที่ยวเริ่มสนใจท่องเที่ยวในสถานที่ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) เพื่อลดความเสี่ยงการอยู่รวมกันเป็นหมู่มาก

1.1.4 อุปสรรค (Threats)

1) ผลกระทบต่อเนื่องการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้นักท่องเที่ยวยังคงกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ

2) ความอ่อนไหวของเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้เงินของนักท่องเที่ยว

3) การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานโดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้แหล่งท่องเที่ยวยังเข้าถึงไม่ครอบคลุมทั้งพื้นที่

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (In-depth interview)

ผลสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วย ตัวแทนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ตัวแทนสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานรัฐในพื้นที่ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ชุมชน สามารถสรุปกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาคชุมชนท่องเที่ยว เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านคลองโยง ดังนี้

1. ชุมชนควรปรับปรุงทรัพยากรการท่องเที่ยวและใช้ให้เต็มศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นความเป็นของแท้และสร้างสรรค์ในการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยว

2. ใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนและเชื่อมโยงกับประชากรในชุมชนที่มีความรู้ได้มีบทบาทในการถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยว และสร้างสินค้าใหม่ทางการท่องเที่ยว

3. ใช้เรื่องราวและอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนในการผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาเพื่อสร้างรับรู้และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

4. ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความน่าเชื่อมั่นในการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนบ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ภาคธุรกิจ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองโยง ดังนี้

1. ร่วมมือกับชุมชนเครือข่ายในการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยว โดยผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน

2. ร่วมกันนำเอาความรู้ที่มีอยู่ภายในชุมชนไปใช้ในการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งและสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า

3. พัฒนาทักษะในการถ่ายทอดอัตลักษณ์และสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เข้ากับชุมชนเพื่อสร้างรายได้อย่างยั่งยืน

ภาครัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยว ดังนี้

1. พัฒนาทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

2. จัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและการจัดการความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยการกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

3. ภาครัฐมีส่วนในการยกระดับความรู้และศักยภาพของคนในชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และบูรณาการกิจกรรมการท่องเที่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน

ภาคการศึกษา นักวิชาการ สถาบันการศึกษา นักวิชาการเชิงพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงสำคัญในการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับพื้นที่ เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงองค์กรหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มาร่วมมือผสานภารกิจเพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาและหาทางออกให้กับชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

2. การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

เป็นการจัดเส้นทางรูปแบบหนึ่งวัน (One Day Trip) เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น ร้านอาหารให้ท้องถิ่น การขนส่งสาธารณะในท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ดังนี้

2.1 ก๋วยเตี๋ยวเรือเจ๊เอ๋ ก๊วยเตี๋ยวเรือหนึ่งเดียวในคลองโยง เสริฟข้างคลองกับบรรยากาศที่หาที่ไหนไม่ได้ ก๊วยเตี๋ยวของเจ๊เอ๋ จะเป็นก๋วยเตี๋ยวโบราณสูตรดั้งเดิมทั้งหมูและไก่ ไม่ว่าจะเป็นก๋วยเตี๋ยวต้มยำ ก๋วยเตี๋ยวต้มส้ม เย็นตาโฟ

2.2 ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลมหาสวัสดิ์ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ โดยจะพบกับวิทยากรเกษตรกรท้องถิ่น

จะสาธิตการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก สำหรับการทำการเกษตรอินทรีย์ และเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา การทำนาแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นพื้นที่ทำนาที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใกล้กรุงเทพมหานคร

2.3 สวนกล้วยไม้ บ้านนิ-สวนณี พื้นที่ปลูกกล้วยไม้หลายพันธุ์ อาทิ สกุลหวาย และสกุลมอคคาร่า ลักณะเป็นกล้วยไม้ดอกสีม่วง อวดโฉมความสวยงามให้ชมตลอดทั้งแปลง จึงทำให้ที่แห่งนี้เป็นอีกหนึ่งจุดยอดนิยมของนักท่องเที่ยว สามารถซื้อเพื่อนำไปจัดแจกันถวายพระ หรือนำพันธุ์ไปปลูกตกแต่งสวนที่บ้านของท่าน ภายในแปลงยังมีพันธุ์ต้นกล้าผลไม้ให้ได้เลือกซื้อกลับไปปลูกที่บ้านได้อีกด้วย

2.4 The Wild Sawans Lake & Restaurant คาเฟ่เปิดใหม่ธีมนิทานหงส์ป่าใกล้ศาลายาในบรรยากาศบึงน้ำแสนสงบพร้อมจักรยานน้ำรูปหงส์สุดน่ารักให้ปั่น ไม่เพียงเท่านั้นยังมีเกาะกลางน้ำและระเบียงวิวทุ่งนาสีเหลืองทองสวย ๆ เป็นมุมถ่ายรูปสุดปังที่ไม่ควรพลาดอีกด้วย ที่นี่จัดเตรียมความอร่อยพร้อมบริการให้ได้อิ่มเอมกันแบบครบทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน

2.5 Salaya SUP Station บ้านสวนริมคลองโยง กิจกรรมนันทนาการและกีฬาที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสายผจญภัยกับกีฬาทางน้ำรูปแบบใหม่ ได้รับการพัฒนามาจาก Surf Board โดยเพิ่มไม้พายเข้ามาเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยให้สามารถเคลื่อนที่ไปโดยไม่ต้องอาศัยคลื่นเพียงอย่างเดียว จึงสามารถเล่นได้ทุกที่ เป็นการออกกำลังกายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้กล้ามเนื้อทุกสัดส่วนตั้งแต่หัวจรดเท้า เผาผลาญพลังงานได้อย่างดี

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองโยง
ที่มา: คณะผู้วิจัย

3. การศึกษาความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

คณะผู้วิจัยทำการทดสอบความพึงพอใจเส้นทางท่องเที่ยวโดยการทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน ผู้วิจัยขอให้กลุ่มนักท่องเที่ยวประเมินความพึงพอใจจากการเข้าร่วมโปรแกรมหลังจากจบโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

รายการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับ
1. ด้านเวลา	4.68	.35	มากที่สุด	3
2. ด้านขั้นตอนการให้บริการ	4.60	.48	มากที่สุด	4
3. ด้านบุคลากรที่ให้บริการ	4.79	.29	มากที่สุด	1
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.74	.37	มากที่สุด	2
5. ด้านการตลาดและสารสนเทศ	4.55	.48	มากที่สุด	5
6. ด้านความพึงพอใจต่อผลการให้บริการ	4.47	.57	มาก	6
รวม	**4.64**	**.42**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมทุกด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความพึงพอใจด้านบุคลากรที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.79) รองลงมา ความพึงพอใจด้านสิ่งความอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74) ความพึงพอใจด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68) ความพึงพอใจด้านขั้นตอนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) ความพึงพอใจด้านการตลาดและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55) และด้านความพึงพอใจต่อผลการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.47) ตามลำดับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอให้นักท่องเที่ยวให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อค้นหาประเด็นในเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยประเด็นที่นักท่องเที่ยวได้ให้ข้อคิดเห็นตรงกันสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยว มีรายละเอียดที่น่าสนใจโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การปลูกกล้วยไม้ โดยเสนอแนะว่าควรจัดทำเอกสารเป็นคู่มือประกอบจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวเสนอแนะเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืนในชุมชน และเสนอว่าการมีจุดขายและสินค้าท้องถิ่นสามารถเป็นจุดเด่นและสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว

3. การทำตลาดออนไลน์ การใช้ Influencer Marketing เป็นกลยุทธ์เพื่อช่วยส่งเสริมชุมชนและสินค้าท้องถิ่นเสนอผ่านรูปแบบออนไลน์เพื่อเพิ่มการรับรู้และความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในสื่อสังคมออนไลน์นำเสนอผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Blog, Instagram, และ YouTube เป็นต้น

4. การบูรณาการทั้ง 3 ศาสตร์ การบูรณาการศาสตร์ การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการเข้าด้วยกันมีความน่าสนใจและสามารถใช้กีฬาที่สามารถเล่นได้ในพื้นที่นั้น ๆ เป็นจุดขายในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวสนใจ และยังสามารถนำการท่องเที่ยวและนันทนาการมาเสริมหรือเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว การบูรณาการนี้จะเป็นอีกหนึ่งตัวเลือกใหม่ในการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

การอภิปรายผล

จากผลของการวิจัยในครั้งนี้ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ คือ 1) ทราบถึงศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม 2) ชุมชนร่วมกันจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม และ 3) ทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อทราบถึงความพึงพอใจที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาเชิงพื้นที่พบว่าชุมชนบ้านคลองโยงมีจุดแข็งหลายด้านที่สามารถพัฒนาศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน เช่น สภาพภูมิประเทศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนยังคงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมอย่างเข้มแข็ง มีแหล่งเรียนรู้การเกษตรในชุมชน อีกทั้งยังมีผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร รถประจำทางท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่เจ้าของเป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งโอกาสในการพัฒนาชุมชนนั้นมีนโยบายระดับท้องถิ่นที่ที่ชัดเจน คือ การให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ส่วนจุดอ่อนนั้นชุมชนยังขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบและยังไม่สามารถนำดึงเอาประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนมาใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และยังขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีของ วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, กฤษณา สุวรรณภักดี, พรพรรณ ปริญญาธนกุล, วลีพร ธนานิคม และพรทิพย์ นุกูลวุฒิโอกาส (2548, น. 52) การวิเคราะห์ปัจจัยภายในอาจเรียกว่า การวิเคราะห์องค์กร เพื่อให้เข้าใจในทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กร ทรัพยากร คือ สินทรัพย์ ความชำนาญ กระบวนการ ทักษะ หรือความรู้ที่สามารถควบคุมได้โดยองค์กร ทรัพยากรดังกล่าวจะนับเป็นจุดแข็งหากทรัพยากรนั้นสามารถสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันได้ และสภาพแวดล้อมภายนอกโดยทั่วไปเป็นปัจจัยภายนอกในระดับกว้างและมีผลกระทบโดยอ้อมต่อการปฏิบัติการของ

องค์การ ทั้งที่เป็นองค์กรภาคเอกชนและองค์กรภาครัฐบาล ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมาย และสังคม

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนคลองโยงใช้การประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วย ตัวแทน เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ตัวแทนสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานรัฐในพื้นที่ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวชุมชน ได้ข้อสรุปว่า 1) ภาคชุมชนท่องเที่ยว ผู้ประกอบการชุมชน เร่งทบทวนทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำมาออกแบบประสบการณ์เส้นทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับความเป็นของแท้ดั้งเดิม ใส่ความคิดสร้างสรรค์ลงไป 2) ภาคธุรกิจ บริษัททัวร์ มัคคุเทศก์ เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนควรให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับเครือข่ายชุมชนให้ชุมชนโดยผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชชนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความนิยมในการเรียนรู้ความเป็นท้องถิ่นของชุมชนคลองโยงโดยผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงกีฬา นำมาพัฒนาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว 3) ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นชุมชนให้มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว จัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการรองรับการท่องเที่ยว การจัดการความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และ 4) ภาคการศึกษา นักวิชาการ สถาบันการศึกษา สร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมเติมศักยภาพชุมชนด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การบริการ การพัฒนาสินค้าบริการ ศึกษาวิจัย พัฒนาเชิงพื้นที่เน้นเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของสุนิดา เพ็งลี และมณฑล สรไกรกิติกูล (2560, น. 59-69) ที่ว่า การมีส่วนร่วมถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพขององค์การ คือ เมื่อบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจะช่วยลดความขัดแย้งและการต่อต้าน ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริงที่จะนำไปสู่การยอมรับและการเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นกระบวนการหนึ่งในการทำงานให้บุคลากรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและส่งผลให้เกิดความรู้สึกพอใจในองค์การและความผูกพัน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาภรณ์ เครือจันทร์ (2563, น. 68) ที่ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนป่าชายเลนแห่งหนึ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการจัดการเชิงยุทธศาสตร์และการพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตัวชุมชนเอง อีกทั้งผลการศึกษายังสอดคล้องกับ ชวลีย์ ณ ถลาง (2564, น. 25-37) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะช้าง ได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการส่งเสริมภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นการขายเอกลักษณ์ของชุมชน โดยผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านคลองโยง ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก จันทร์เกตุ (2560, น. 91) ที่ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเกาะยอ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก และปัจจัยด้านนโยบายมาตรฐานและกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมชุมชนบ้านคลองโยง ผลคะแนนโดยรวมทุกด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.64 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

โดยสรุปผลการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับหลักการในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของ พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์ (2553, น. 37) คือผู้ที่มีส่วนร่วมหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนนั้นมี 4 ภาคส่วนคือ ชุมชน (Community) ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ เช่น ภาครัฐ (Decision maker) ภาคธุรกิจ (Business operator) และ นักท่องเที่ยว (Visitor) และยังสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้ยั่งยืนขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO, 2558 อ้างถึงใน แสงสรรค์ ภูมิสถาน, นันทชัย พงศ์พัฒนานุรักษ์, สมหมาย อุดมวิทิต, ฐิติวุฒิ ชัยสวัสดิ์อารี และภูริวัจน์ เดชอุ่ม, 2559. น. 19) ในปี พ.ศ. 2558 คือ การกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างการท่องเที่ยวกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรม การสนับสนุนความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการสร้างความร่วมมือภายในภูมิภาค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา: บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านคลองโยงให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเพิ่มเติมเพื่อให้มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจโดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมซึ่งเป็นจุดแข็งของชุมชน เช่น วัฒนธรรมการทำนาข้าวของชาวคลองโยง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวทุกภาคส่วน ควรนำกลยุทธ์การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมต้นแบบไปเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม และชุมชนควรจัดตั้งเป็นสมาคมหรือกลุ่มคณะทำงานเพื่อการบริหารงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเพิ่มการศึกษาในประเด็นด้านการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่อยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น ศึกษาประเด็นด้านการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงประเด็นการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อใช้ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้ตรงกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

บรรณานุกรม

กมลชนก จันทร์เกตุ. (2560). **การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา**. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.** ค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.mots.go.th/download/Research/ProjectToPromoteSustainableTourism.pdf

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570).** กรุงเทพมหานคร. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ชวลีย์ ณ ถลาง. (2564). แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะช้าง จังหวัดตราด. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมป์**, 15 (1), น. 25-37.

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์. (2553). **การท่องเที่ยวชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

วชิรญา ตติยนันทกุล. (2562). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหนองโสน หมู่ที่ 8 ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 38 (5). 12-25.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, กฤษณา สุวรรณภักดี, พรพรรณ ปริญญาธนกุล, วลีพร ธนานิคม และพรทิพย์ นุกูลวุฒิโอกาส. (2548). **การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ.** กรุงเทพมหานคร: อินโนกราฟฟิกส์ จำกัด.

วิภาภรณ์ เครือจันทร์. (2563). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนป่าชายเลนแห่งหนึ่งจังหวัดนครศรีธรรมราช.** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุนิดา เพ็งลี และมณฑล สรไกรกิติกูล. (2560). การพัฒนาแผนการรักษาพนักงานแบบมีส่วนร่วม. **วารสารวิชาการปัญญาภิวัฒน์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์,** 9 (1), น. 59-69.

สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน. (2563). **การวิจัยเชิงคุณภาพทางการท่องเที่ยว: แนวคิดและวิธีวิจัย.** กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

แสงสรรค์ ภูมิสถาน, นันทชัย พงศ์พัฒนานุรักษ์, สมหมาย อุดมวิทิต, ฐิติวุฒิ ชัยสวัสดิ์อารี และภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2559). **คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ**.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์. (2566). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวนครั้งที่ 1/2566.** นครปฐม: องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อ. พุทธมณฑล จ. นครปฐม.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). **Rural development participation: Concept and measure for project design implementation and evaluation**. New York: Cornell University Press.

Spradley, J. P. (1979). **The Ethnographic Interview.** New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.